

POPULÄRVETENSKAPLIG SAMMANFATTNING AV:

IN OR OUT OF REACH?

Long-term trends in the reach of health assessments in the Swedish occupational setting

Vad undersöktes?

Studien undersökte deltagande i en standardiserad hälsoundersökning, Hälsoprofilbedömning (HPB), genomförda av företagshälsovården mellan 1995 och 2021.

Hur?

Totalt inkluderades 418 286 individer som hade genomfört en HPB under tidsperioden. För att förstå vilka som deltog jämfördes denna grupp med hela den svenska arbetsföra befolkningen – mellan 5 och 6 miljoner personer – under sex olika tidsperioder över de 27 åren.

HPB-deltagare och den totala arbetsföra befolkningen jämfördes utifrån sociodemografiska och arbetsorganisatoriska variabler såsom kön, ålder, inkomstnivå, anställningstyp, sektor, företagets storlek och lönsamhet, samt bransch. Resultaten presenterades som överrepresentation eller underrepresentation. Överrepresentation innebar att en grupp deltog i större utsträckning i HPB än deras andel i den arbetsföra befolkningen. Underrepresentation var motsatsen – en grupp deltog i mindre utsträckning än sin andel i arbetsföra befolkningen.

Vilka var det huvudsakliga resultaten?

Skillnaderna i representation mellan HPB-deltagare och den svenska arbetsföra befolkningen visas i artikelns Figur 1 (Sociodemografiska variabler) och Figur 2 (Arbetsorganisatoriska variabler) nedan. Positiva värden innebär en överrepresentation och negativa värden en underrepresentation hos HPB-deltagarna, jämfört med den svenska arbetsföra befolkningen. Några anmärkningsvärda fynd var:

1. **De största förändringarna över tid (1995–2021):** Kvinnor (-1,2% till -12,8%) och anställda inom omsorgsyrken (0,8% till -8,8%) blev successivt mer underrepresenterade. Privatanställda (-9,4% till 14,9%) och anställda inom tillverkningsindustri (0,7% till 6,4%) blev mer överrepresenterade. Individer med minst tre års anställningstid minskade i överrepresentation (14,5% till 0,9%)
2. **Genomgående överrepresenterade grupper** (medianrepresentation över tid): Medelålders (10,8%), födda i Sverige (5,9%), med högskolekompetens (8,7%), med en inkomstkälla (6,3%), anställda i företag med hög lönsamhet (17,9%) och låg personalomsättning (14,3%).
3. **Genomgående underrepresenterade grupper** (medianrepresentation över tid): Personer med låg inkomst (-34,0%) och anställda i små företag/organisationer (-10,9%).
4. **För perioden 2015–2021** så visade det sig att kvinnor inom utbildnings- och omsorgsyrken har varit den mest underrepresenterade gruppen inom offentlig sektor. Inom den privata sektorn har kvinnor och män inom service- och butiksförsäljning varit de mest underrepresenterade.

Sammanfattningsvis?

Trots att det varierar i vilka grupper som deltar, så ser vi en generell stor spridning i deltagande från många olika yrkesgrupper. Grupper som generellt anses svåra att nå via andra hälsoinsatser verkar kunna nås via arbetsplatsen.

Det är viktigt att påpeka att alla arbetsgivare inte är anslutna till en företagshälsa. Det innebär att alla medarbetare inte har erbjudits att delta. Och vi har tyvärr inte information om vilka företag som har erbjudit sina anställda att delta.

Resultatens användning?

Dessa resultat kan användas för framtida målriktade hälsoinsatser för att bättre nå och stödja underrepresenterade och högriskgrupper i den svenska arbetskraften. Det är viktigt att uppmärksamma att oriktade hälsoinsatser oftast lockar redan friska och intresserade deltagare – vilket ökar hälsoklyftorna mellan grupper. Fler av de grupper som visade sig vara underrepresenterade har i tidigare forskning visats ha högre risk för ohälsosamt levnadsbeteende, hjärt-kärlsjukdomar och sjukfrånvaro. Unga och medelålders kvinnor – som är underrepresenterade – löper också ökad risk för utbrändhet.

Länk till studien

Studien är publicerad i den vetenskapliga tidskriften [Scandinavian Journal of Work, Environment & Health](#)

Om WORK TOGETHER

WORK TOGETHER är ett sexårigt forskningsprogram som utvecklar metoder för att minska ohälsa och stärka arbetsförmågan på Sveriges arbetsplatser. Forskningsprogrammet finansieras av Forte. Läs mer om programmet på www.gih.se/worktogether

	95-99	00-04	05-09	10-14	15-19	20-21
Sex						
Men	1,2%	-3,6%	0,4%	4,7%	7,8%	12,8%
Women	-1,2%	3,6%	-0,4%	-4,7%	-7,8%	-12,8%
Age group						
18-35	-10,3%	-10,6%	-11,3%	-9,5%	-6,2%	-0,3%
36-50	13,3%	10,2%	12,1%	13,7%	11,4%	6,4%
51-65	0,3%	4,9%	5,1%	3,0%	3,8%	0,8%
>65	-3,2%	-4,5%	-5,9%	-7,2%	-9,0%	-6,9%
Place of birth						
Sweden	6,4%	5,2%	5,4%	6,4%	8,2%	7,2%
Europe	-3,7%	-2,7%	-2,1%	-2,1%	-2,0%	-1,1%
Outside Europe	-2,7%	-2,5%	-3,3%	-4,3%	-6,2%	-6,1%
Civil status						
Partner	6,9%	8,2%	8,3%	6,9%	5,0%	1,6%
Single	-6,9%	-8,2%	-8,3%	-6,9%	-5,0%	-1,6%
Municipality						
Metropolitan municipalities	-6,4%	-6,4%	-5,3%	-3,7%	-1,9%	-0,1%
Dense municipalities	8,3%	5,9%	5,2%	4,2%	2,6%	1,3%
Rural municipalities	1,7%	0,5%	0,1%	-0,5%	-0,7%	-1,2%
Education						
Tertiary	10,2%	10,1%	8,5%	8,4%	8,2%	2,5%
Secondary	0,9%	0,1%	0,4%	0,2%	0,8%	3,2%
Primary	-10,3%	-9,6%	-8,2%	-7,7%	-7,5%	-5,0%
Occupation						
Military		-0,1%	-0,1%	-0,2%	-0,1%	
Managers		1,8%	2,8%	1,9%	3,1%	3,4%
Science and engineering		2,7%	3,5%	4,7%	6,3%	4,4%
Health care		0,4%	-0,1%	-0,4%	-1,5%	-2,2%
Education		1,2%	-0,2%	-1,3%	-2,4%	-4,3%
Other professionals		5,2%	3,2%	2,6%	4,0%	0,4%
Associate professionals		11,3%	9,8%	6,5%	8,7%	8,5%
Administration and customer service		4,2%	2,1%	0,9%	2,3%	1,8%
Personal care		0,8%	-1,5%	-3,0%	-5,2%	-8,8%
Service and shop sales		-1,7%	-3,8%	-3,1%	-4,0%	-5,3%
Agriculture and forestry		-0,1%	-0,5%	-0,3%	-1,0%	-0,9%
Building		0,0%	0,4%	1,1%	2,0%	4,2%
Manufacturing		0,7%	1,4%	1,3%	3,2%	6,4%
Transport		-0,7%	-1,3%	-1,1%	-0,3%	-0,1%
Mechanical manufacturing		1,8%	4,1%	5,0%	4,0%	3,7%
Cleaners		0,4%	-0,3%	-0,7%	-0,6%	-1,3%
Other elementary occupations		-0,6%	-1,3%	-1,2%	-1,7%	-2,2%
Income (% of median)						
≥200%	5,2%	5,3%	6,7%	7,7%	6,6%	5,1%
120 to <200%	24,1%	20,8%	23,0%	24,7%	25,7%	22,6%
80 to <120%	7,9%	9,3%	7,8%	4,0%	4,9%	4,5%
60 to <80%	-1,9%	-1,4%	-1,8%	-2,5%	-3,3%	-3,9%
<60%	-35,3%	-34,0%	-35,6%	-33,8%	-33,9%	-28,4%
Income Sources						
1-	5,4%	7,1%	7,6%	7,3%	4,7%	3,3%
2 to 3-	-2,5%	-3,4%	-2,5%	-2,0%	0,3%	0,0%
>3-	-0,6%	-0,8%	-0,9%	-1,1%	-1,2%	-0,9%
Contractual temporariness						
≥3 years-	14,5%	10,6%	14,0%	13,7%	7,2%	0,9%
<3 years-	-14,5%	-10,6%	-14,0%	-13,7%	-7,2%	-0,9%

Figur 1. Sociodemografiska karakteristika under studieperioden bland HPB-deltagare jämfört med jämförelsepopulationen.

Positiva skillnader indikerar överrepresentation bland HPB-deltagare. Färggradienter representerar visuellt storleken på skillnaderna mellan de två populationerna. Specifikt representerar vitt ingen skillnad, blå gradient representerar negativa värden, och orange gradient representerar positiva värden. När skillnaden mellan databaserna ökar, blir färgens nyans mörkare, vilket indikerar en högre positiv eller negativ skillnad.

	95-99	00-04	05-09	10-14	15-19	20-21
Ownership sector						
Private	-9,4%	-14,7%	-5,9%	0,7%	5,9%	14,9%
Public Regional	5,6%	10,5%	6,7%	2,4%	-1,1%	-8,7%
Public Governmental	4,5%	5,4%	0,5%	-2,2%	-4,1%	-5,4%
Number of employees						
1 to 9	-11,7%	-11,1%	-10,2%	-10,7%	-10,2%	-11,5%
10 to 49	3,1%	8,6%	8,9%	7,1%	9,4%	11,3%
50 to 249	12,8%	13,4%	16,2%	10,5%	12,4%	8,9%
≥250	18,0%	10,6%	7,0%	13,2%	7,8%	-1,0%
Economic sector						
Agriculture, forestry and fishing	0,3%	-1,6%	-1,8%	-1,7%	-1,6%	-1,5%
Mining and quarrying	-0,2%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	0,0%	0,1%
Manufacturing	7,4%	5,3%	11,0%	17,7%	16,2%	13,8%
Construction	-3,5%	-2,3%	-1,7%	0,5%	3,5%	10,3%
Wholesale/retail trade; vehicle repair	-4,5%	0,7%	1,6%	-2,6%	-1,8%	0,4%
Transportation and storage	-1,6%	-1,0%	-1,7%	-1,6%	-1,0%	-1,0%
Accommodation and food service activities	-1,9%	-2,9%	-3,6%	-3,8%	-4,0%	-3,4%
Information and communication	-0,2%	-0,4%	1,1%	1,3%	0,1%	-0,5%
Financial and insurance activities	2,6%	3,2%	1,3%	0,5%	0,3%	-0,1%
Real estate activities	-0,1%	1,2%	1,1%	1,0%	1,7%	1,9%
Professional, scientific and technical activities	-1,7%	-4,8%	-0,5%	1,0%	4,5%	4,8%
Administrative and support service activities	-0,1%	-0,1%	-2,2%	-4,3%	-4,0%	-3,6%
Public admin and defence; social security	3,1%	3,9%	0,8%	1,5%	-0,3%	-3,3%
Education	0,9%	1,1%	-0,4%	-3,1%	-5,3%	-7,8%
Human health and social work activities	-1,6%	-1,8%	-3,4%	-5,1%	-6,9%	-10,1%
Arts, entertainment and recreation	3,0%	1,7%	-1,1%	-0,7%	-0,7%	-0,7%
Other service activities	-0,1%	-1,0%	0,0%	-0,5%	0,2%	0,9%
Operating profit, private sector (% of median)						
>500%	11,0%	14,0%	17,1%	21,5%	19,9%	18,7%
0% to 500%	-4,3%	-13,7%	-12,9%	-12,0%	-8,3%	1,3%
-500% to <0%	0,0%	-4,5%	-3,2%	-3,5%	-2,4%	-2,1%
<-500%	6,4%	0,5%	2,7%	3,1%	2,4%	0,4%
Operating profit margin, private sector						
>5%	3,4%	-2,1%	1,5%	6,5%	11,2%	15,6%
0% to 5%	3,3%	2,4%	2,7%	3,0%	0,4%	4,3%
-5% to <0%	5,1%	-2,1%	-0,4%	-0,3%	0,5%	-0,9%
<-5%	1,3%	-1,8%	-0,2%	-0,2%	-0,5%	-0,7%
Staff turnover, private sector						
<10%	11,3%	12,5%	16,0%	18,7%	13,2%	15,3%
10% to <20%	13,3%	14,0%	11,3%	9,3%	15,4%	6,7%
≥20%	0,4%	-2,9%	-3,3%	-5,5%	-7,2%	-12,2%

Figur 2. Arbetsorganisatoriska karakteristika under studieperioden bland HPB-deltagare jämfört med jämförelsepopulationen.

Positiva skillnader indikerar överrepresentation bland HPB-deltagare. Färggradienter representerar visuellt storleken på skillnaderna mellan de två populationerna. Specifikt representerar vitt ingen skillnad, blå gradient representerar negativa värden, och orange gradient representerar positiva värden. När skillnaden mellan databaserna ökar, blir färgens nyans mörkare, vilket indikerar en högre positiv eller negativ skillnad.